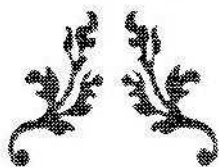

بنام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

ادبیات فارسی

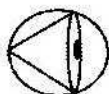
قرابت مناسباتی مثنیٰ سال دوم دبیرستان

همراه با لوح‌های فشرده‌ی آموزشی

تألیف و تدریس

استاد حسین احمدی دکتر حمید معبویی

نشر گیلنا

سرشناسه	احمدی، حسین، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور	ادبیات فارسی، قرابت معنایی، مثبت، سال دوم دبیرستان/ با نظارت علمی: [اصحیح: مولف] حسین احمدی، حمید مجیبی؛ کاری از موسسه کنکور آسان است.
مشخصات نشر	تهران: گیلنا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۸۸ ص: مصور: ۲۳×۲۹ س.م. + سه لوح فشرده.
شابک	یا لوح فشرده: 978-964-95224-4-9
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	دانشگاهها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع	ادبیات فارسی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (متوسطه)
موضوع	ادبیات فارسی -- پرسش‌ها و پاسخ‌ها (متوسطه)
شناسه افزوده	مجبویی، حمید. - ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	موسسه کنکور آسان است
رده بندی کنگره	الف/۳۵۳ALB۲۳۵۳الف/۲۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۳۷۸/۱۶۶۴
شماره کتابشناسی ملی	۲۳۶۲۴۸۶

کنکور آسان است

ادبیات فارسی، قرابت معنایی، مثبت سال دوم دبیرستان

روش‌های تست زنی به همراه لوح‌های فشرده‌ی آموزشی

تألیف و تدریس: استاد حسین احمدی و دکتر حمیدرضا مجبویی آرانی

قیمت ۲ عدد DVD ۳۰۰۰۰ تومان قیمت کتاب ۱۰۰۰۰ تومان

قیمت کل پکیج ۴۰۰۰۰ تومان شمارگان: ۱۰۰۰

نشر گیلنا، چاپ اول ۱۳۹۲، آدرس: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دوازده فروردین، بعد از تقاطع روان‌مهر، پلاک ۲۰۹

شماره‌ی تماس برای هر گونه پیشنهاد، مشاوره و راهشمایی

۰۹۱۲۱۹۶۵۷۰۲ ۰۲۱-۶۶۴۰۹۰۰۷

ارتباط مستقیم با استاد حسین احمدی: ۰۹۱۲۱۰۰۹۶۵۶

تمام حقوق مربوط به کتاب و لوح‌های فشرده‌ی آموزشی متعلق به انتشارات گیلنا می‌باشد و هر گونه کپی و تکثیر به هر صورت غیرقانونی بوده و مطابق مقرارت پیگرد قانونی در پی دارد.

روزگاری فقط تشریحی می توانستند از معلمان برتر لکچر استفاده کنند، اما امروز...

فهرست

مقدمه ۱

مکاهی به مضمون های ادبیات فارسی سال دوم دبیرستان ۸

تست های قرات معنایی مثبت، درس به درس سال دوم دبیرستان ۵۰

جدیدترین سؤالات معنایی لکچر ریاضی و تجربی با پاسخ نامه ۷۸

مقدمه

در سال‌های اخیر در درس ادبیات فارسی، که پراهمیت‌ترین درس عمومی نیز به شمار می‌آید، در حدود ۹ سوال از قرابت معنایی آمده است. قرابت معنایی، یعنی نزدیکی معنایی و یا به تعبیر دیگر ارتباط و تناسب معنایی میان دو (یا چند) جمله یا مصراع یا بیت.

در سوال‌های قرابت معنایی مثبت، که این کتاب بدان می‌پردازد، شما با سؤالی روبرو هستید که در آن از شما می‌پرسد بیت یا جمله‌ی سؤال با کدام یک از چهار گزینه تناسب و هم‌خوانی، یا ارتباط معنایی دارد. به تعبیر دیگری، پرسش در اینجا بر سر این است که از میان گزینه‌های ذکرشده کدام یک به لحاظ محتوا و مضمون یا پیامی که در بردارد، یعنی به لحاظ معنایی، به بیت و یا جمله‌ی سؤال نزدیک است. دقت کنید در اینجا مضمون و محتوا مهم هستند، و نه هیچ‌کدام از الفاظ (قرابت، قرابت معنایی است و نه قرابت لفظی و زبانی). معنا و مضمون سایر گزینه‌ها ممکن است بی‌ربط و یا حتی در تضاد با سؤال باشند و بنابراین شما باید نهایت دقت را به کار ببرید تا آن گزینه‌ای را که می‌توان گفت برادر و گزینه‌ی دوقلوی سؤال هست پیدا کنید. در واقع تکنیک اصلی پیدا کردن جواب در سوال‌های قرابت مثبت، جستجوی برادر و یا دوقلوی معنایی و مضمونی سؤال است. این تکنیک از ما می‌خواهد تا به جای توجه به جزئیات، معنا و مضمون کلی بیت را دریابیم و بر اساس آن تست را به جواب برسانیم. برای فهم بهتر آن فرض کنید شما می‌خواهید از میان چند نفر (آقای ۱، آقای ۲، آقای ۳، آقای ۴، آقای ۵، آقای ۶، آقای ۷، آقای ۸ و ...) بر اساس شباهت‌های ظاهری میان آنها بفهمید برادر شخص الف کدام یک است. روشن است که شما نگاهی به آقای الف می‌اندازید و سپس تصویری از آن در ذهن شما نقش می‌بندد و بر اساس آن تصویر به راحتی می‌توانید شبیه‌ترین فرد، مثلاً آقای ۴، را پیدا کنید. در مورد تست‌های قرابت معنایی مثبت نیز این‌گونه

باید عمل کرد. نکته‌ای که شما در حین زدن تست‌های قرابت معنایی مثبت و مشاهدی لوح‌های فشرده در آن ماهر خواهید شد.

در حل تست‌های قرابت معنایی توجه به چند نکته بسیار مهم است:

الف) شما نباید به واژه‌ها و الفاظ و شباهت یا یکسانی آنها در هر کدام از گزینه‌ها با بیت یا جمله‌ی مورد سوال توجه داشته باشید. بیت «درنیابد حال پخته هیچ خام / پس سخن کوتاه باید، والسلام»، خبر از بی‌حاصلی سخن گفتن و درد دل کردن برای انسانی را دارد که تجربه‌های والا را پشت سر گذاشته است. معادل این بیت را مثلاً می‌توان در مصراع «گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش» یافت و نه در بیتی مانند «آتش روی تو زین گونه که در خلق گرفت / عجب از سوختگی نیست که خامی عجب است». در این بیت هر چند واژه‌ی خام تکرار شده اما ربطی به معنای بیت سؤال ندارد. بنا به تکنیک تست‌شناسی، این واژه آمده است که جیغ بزند مرا نگاه کنید و این گزینه را انتخاب کنید. پس داوطلب باید دقت کند که با جیغ زدن یک واژه در دام هیفتد و گزینه‌ی اشتباه را انتخاب نکند. برای درک بهتر تکنیک تست‌شناسی جیغ زدن را در سؤال زیر با دقت مطالعه کنید:

مفهوم بیت «دانه پنهان کن به کلی دام شو / غنچه پنهان کن، گیاه بام شو» با کدام بیت تناسب دارد؟

- ۱) چه گره واکند از خاطر من ابر بهار / دانه‌ی سوخته و خاطر غمناک یکی است
- ۲) دام گسردم ولی از نارسایی‌های بخت / تا تو در دامم درآیی سبز گردد دانهام
- ۳) فراغ‌بالی گل از بهار گمنامی است / در آتش است مدام آن که شهرتی دارد
- ۴) می‌دهد ظاهر هر کس خبر از باطن او / رتبه‌ی پیرهن آری ز قبا معلوم است

در گزینه‌ی ۱، واژه‌ی دانه که در بیت سؤال هست، آمده است و در گزینه‌ی ۲ واژه‌ی دام و دانه که در بیت سؤال هست آمده است. اگر به جای معنا و مضمون، دنبال واژه باشید و پاسخ را بر اساس واژه و لفظ بدهید، واژه‌های دانه و دام ظاهراً جیغ می‌زنند که گزینه‌ی درست، گزینه‌ی ۱ یا ۲ هستند در حالی که پاسخ صحیح برای دانش‌آموزی که دقت بیشتری می‌کند و مضمون بیت را در نظر می‌گیرد همان گزینه‌ی ۳ است که در آن هیچ واژه‌ای از واژه‌های بیت سؤال تکرار نشده است اما مضمون که تأکید بر گمنامی و دوری از شهرت می‌باشد، فهمیده می‌شود.

ب) نکته‌ی دیگر توجه به پیام و محتوای پیام است و نه ارزشگذاری دینی و اخلاقی آن. شما باید دقت کنید که جمله یا بیت سؤال چه چیزی را می‌رساند، از چه چیزی تمجید می‌کند و یا چه چیزی را بی‌ارزش می‌داند.

مهم نیست شما با نظر بیت یا جمله موافق باشید. مهم نیست به لحاظ اخلاقی، دینی، عرفی، شرعی، اجتماعی یا از هر لحاظ دیگری جمله یا بیت سؤال درست باشد. شما فقط و فقط باید دقت کنید بیت سؤال چه پیامی دربردارد. مثلاً اگر این مصراع آمده است که «زر، عزیز آفریده است خدای / هر که خوارش بکرد، خوار بشد»، مضمون آن تأکید بر ارزش پول و زر دنیاست در حالی که ما از لحاظ دینی و اخلاقی و اجتماعی یاد گرفته‌ایم که پول و زر ارزشی آن اندازه ندارند که خوارکننده‌ی آن نیز خوار بی‌ارزش شود. گزینه‌های مربوط به این سؤال عبارتند از :

۱) نه آبروی که گر خون دل بخواهی ریخت / مخالفت نکنم، آن کنم که فرمان است

۲) اگر چو سرو تهی دست می‌روی بر او / مرو که او متنفّر ز تنگدستان است

۳) اگر قراضه‌ی زر بر کف است همچون گل / ز نور عارض او مجلسست گلستان است

۴) هزار سختی اگر بر من آید آسان است / که دوستی و ارادات هزار چندان است

در اینجا پاسخ صحیح گزینه‌ی دوم است که مضمون آن تنفر از تنگدستان و در واقع اظهار علاقه‌مندی به پول و پولداران است. این مضمون اتفاقاً از لحاظ اخلاقی، شرعی و عرفی مذموم و مورد نکوهش در جامعه است.

ج) به جای توجه جزئی به الفاظ و عبارات بیت سؤال به معنای کلی آن به صورت دقیق نگاه کنید. برای این کار لازم است که دانش‌آموز کل جمله و کل عبارت را بشهد و تنها به یک قسمت از عبارت توجه نکند.

مثلاً بیت زیر را در نظر بگیرید که بارها در کنکورهای سراسری و آزمایشی آمده است:

«به مجمعی که درآیند شاهدان دو عالم / نظر به سوی تو دارم، غلام روی تو باشم»

به گفته‌ی شاعر:

در مجمع یا جلسه‌ای که همه‌ی شاهدان و زیبارویان دو عالم باشند، من نظر به سوی تو دارم و غلام روی تو هستم، که معنای ظاهری عبارت است و معنای باطنی و پیام آن اینکه: شاعر تنها و تنها به معشوقش توجه دارد و غلام آن است و از همه‌ی دیگر زیبارویان هر دو جهان، به تعبیر دیگر از هر دو جهان، دل کنده است. او برده و غلام معشوقش است و دل همه در گرو تنها و تنها او دارد. در اینجا شاعر صراحتاً و آشکارا در قالب واژه‌ها نگفته است که من به دو عالم توجه ندارم، اما با توجه به مضمون می‌توان دریافت که شاعر به دو عالم توجه ندارد و تنها به معشوق توجه دارد.

حال با توجه با چنین معنایی، روشن است که چرا این بیت با بیت زیر ارتباط معنایی ندارد:

مرا به کار جهان هرگز التفات نبود / رخ تو در نظر من چنین خوش آراست.

در اینجا شاعر صراحتاً می‌گوید مرا به کار جهان هرگز التفات نبود و تا اینجا تقریباً مضمون واحدی وجود دارد (با یک تفاوت که در اینجا از جهان سخن گفته شده که ممکن است کل عالم و یا فقط این جهان باشد در حالی که در بیت مورد سؤال از دو عالم که منظور عالم دنیا و عالم آخرت است سخن گفته شده است). اما تا اینجا فقط مصراع اول معنا شده است. در مصراع دوم می‌گوید، صورت زیبایی تو سبب شد که من به این جهان التفات کنم. یعنی درست است که من به جهان هیچ التفات و علاقه‌ای نداشتم، اما تو معشوق سبب شدی که جهان برای من زیبا و آراسته شود (در نتیجه بدان التفات کنم). اما در بیت سؤال شاعر در این باره سخنی نگفته است. در اینجا نیز باید دقت داشت که واژه‌ی رخ نباید شما را گمراه کند و پاسخ صحیح را همین گزینه بدانید.

طراح سؤال این بیت را با بیت زیر دارای ارتباط معنایی بیشتری دانسته است:

سرم به دینی و عشقی فرو می‌آید / تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست.

در اینجا نیز شاعر، بی‌التفات به دو عالم را صریحاً در قالب الفاظ آشکار بیان می‌کند. اما در ادامه هیچ چیز دیگری درباره‌ی معشوق خود نمی‌گوید و تنها تأیید می‌کند و آفرین می‌گوید به خودش که چنین بلندپرواز و بلندهمت است. اگرچه در اینجا شاعر درباره‌ی معشوقش چیزی نگفته است، اما به لحاظ قسمت اول، یعنی بی‌اعتنائی نسبت به دو دنیا، با بیت سؤال اشتراک مضمون دارد و از این لحاظ می‌توان گفت که این بیت ارتباط معنایی بیشتری با بیت سؤال دارد.

چنانکه در سؤال زیر هم خواهید دید بسیار مهم است که به‌ویژه در بسیاری از عبارات به دلیلی که شاعر با نویسنده برای سخن خود می‌آورد توجه کنید. مثلاً کلید حل تست زیر در توجه به تحلیل شاعر، یعنی دلیلی است که برای سخن خود می‌آورد:

بیت ((رضا به داده بده وز جبین گره بگشای / که بر من و تو در اختیار نگشاده ست)) با کدام بیت

ارتباط معنایی بیشتری دارد ؟

۱) مرا به هر چه کنی دل نخواهی آزدن / که هر چه دوست پسندد به جای دوست رواست

۲) با جور و جفای تو نسازیم چه سازیم ؟ / چون آهره و باران شود چاره منداست

۳) هرچه رود بر سرم چون تو پسندی رواست / بنده چه دعوی کند ، حکم خداوند راست

۴) سعدی از اخلاق دوست ، هرچه برآید نکوست / گو همه دشنام گو ، کز لب شیرین دعاست

در اینجا و در بیت سؤال شاعر می‌گوید باید یا بهتر است که به تقدیر و سرنوشت آنچه به ما داده شده راضی باشیم، چرا که ما، اختیاری در این باره نداریم. نکته‌ی مهم در اینجا دلیلی است که شاعر می‌آورد، که پس از گه‌ی تعلیل آمده است: چون ما اختیاری نداریم و نمی‌توانیم تقدیر و سرنوشت را تغییر دهیم پس بهتر است که رضا به داده بدهیم و ناراحت نباشیم.

بررسی گزینه‌ها:

در گزینه‌ی ۱ شاعر می‌گوید من دلم را نمی‌آزارم چرا که هر چه معشوق در حق عاشق کند (دوست در حق دوست) پسندیده است. جدا از اینکه در اینجا شاعر بر خلاف بیت سؤال نصیحتی به ما نمی‌کند و فقط گزارشی از حال درونی خودش می‌دهد (می‌گوید من دلم آزرده نمی‌شود و نمی‌گوید که نباید و یا بهتر است که هیچ کس دلش آزرده از دوست نشود). اینجا شاعر از بی‌اختیاری خودش سخنی نمی‌گوید.

در گزینه‌ی ۲ شاعر می‌گوید من چاره‌ای ندارم جز ساختن با جور و جفای معشوق، چرا که توانایی و جسارت درافتادن با آن را ندارم. این بیت درست نیست چرا که در بیت سؤال لزوماً از جور و جفا سخن نمی‌گوید. همچنین در بیت سؤال بحث بر سر جسارت و جرأت نیست. آدمی اصلاً اختیاری در مقابل تقدیر ندارد.

بیت چهارم نادرست است چون به خاطر دوست بودن دوست، هر چه دوست انجام دهد را نیکو و شیرین می‌داند. در واقع سخن شاعر پذیرفتن و دوست داشتن رفتار دوست است چرا که این رفتار از سوی دوست انجام گرفته است.

تنها گزینه‌ی ۳ می‌ماند، که هر چند ارتباط کاملاً دقیقی با بیت سؤال ندارد اما دست کم بهترین گزینه برای انتخاب است. در اینجا شاعر، به‌ویژه در مصراع دوم، می‌گوید که وی بنده است و بنده در مقابل خداوندی که فرمان و امر در دست اوست هیچ اختیاری ندارد.

به مثال دیگری بنگریم:

مفهوم عبارت زیر در کدام بیت وجود دارد ؟

((الهی گل‌های بهشت در پای عارفان خار است؛ جوینده‌ی تو را با بهشت چه کار است؟))

۱) گر طالب بهشت خدایی چرا نهی // دل بر نگارخانه‌ی چین و بهشت گنگ؟ (بهشت گنگ: نام شهری)

۲) باغ فردوس میارای که ما رندان را // سر آن نیست که در دامن جور آویزیم

۳) تاثیر فیض جنت، در بسته می‌برد // هر کس گذاشت سر به سر آستان تو

۴) دنیا به چه کار آید و فردوس چه باشد // از بار خدا به ز تو حاجت نتوان خواست

در اینجا نویسنده می‌گوید که گل‌های بهشت نیز برای عارفان خار است، چرا که جوینده‌ی تو، یعنی جوینده‌ی خداوند، با بهشت کار ندارد و تنها خود خدا را می‌خواهد. این جمله، حاکی از اوج بی‌تفاوتی و بی‌توجهی عارفان به هرچیزی غیر از خدا، حتی بهشت است.

بررسی گزینه‌ها:

در اینجا دو گزینه‌ی ۲ و ۴ شبیه به معنای مورد نظر طراح سؤال هستند. اما اگر دقت شود می‌بینیم که گزینه‌ی ۴ نادرست است چرا که شاعر از خداوند نه خدا، که معشوق را می‌طلبد. «از بار خدا، بهتر از تو را

می‌توان طلبید» در حالی که منظور جمله‌ی سؤال نه معشوقی غیر خداوند که خود خداوند است. لذا پاسخ صحیح همان گزینه‌ی دوم است.

(د) شاید اگر با نگاهی بسیار دقیق بنگریم، هیچ دو بیتی مضمون کاملاً یکسانی ندارند و فقط مضمون‌ها به یکدیگر شباهت بسیار دارند. این است که به ویژه در سؤال‌های قرابت، به ویژه قرابت منفی، گاه لازم است بیتی یا عبارتی را پیدا کنیم که کاملاً بی‌شباهت با بیت یا عبارت سؤال است. مثلاً در مقایسه با بیت ما ز بالایم و بالا می‌رویم// ما ز دریایم و دریا می‌رویم، بیت‌های زیر

دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی؟ // یکی زین چاه ظلمانی برون شو، تا جهان بینی

باز خواهی به سوی مسکن عقبی رفت // چه کنم گلخن دنیا پس از اینم بس و بس

اگر چه مضمونی مشابه ندارند ولی در صورت نبود گزینه‌ای بهتر می‌توان آنها را به شکلی تفسیر کرد که بی‌شباهت به بیت سؤال نبینند. مثلاً در این دو بیت شاعر دنیا را به زندان و یا گلخن تشبیه می‌کند که هر دو معنایی منفی دارند، گویی که انسان در جایی است که متعلق به او نیست. به تعبیر دیگر، انسان اکنون در جایی به سر می‌برد که جای اصلی و مناسب او نیست. می‌توان به صورت غیرمستقیم دریافت (به تعبیر فنی ترش استنتاج یا استنباط کرد) که آدمی از عالم بالاتر و برتری نسبت به عالم این دنیاست و متعلق بدان است. در این‌گونه موارد که شما برای دریافت شباهت مضمون‌ها به استنتاج نیاز دارید، در واقع در حال پاسخ دادن به دشوارترین سؤال‌های قرابت معنایی هستید.

(د) تمام نکته‌هایی که در بالا ذکر کردیم به پیدا کردن برادر دوقلوی سؤال از طریق روش سریع یا همان انتخاب گزینه‌ی صحیح منجر می‌شود. راه دومی نیز برای پیدا کردن گزینه‌ی صحیح وجود دارد که روش آرام یا همان روش حذف گزینه‌های غلط است. به این ترتیب اگر مضمون سؤال را درک کردید اما نتوانستید به راحتی و سرعت گزینه‌ی هم‌مضمون را پیدا کنید می‌توانید گزینه‌های غلط را پیدا کرده، آنها را حذف کنید و در انتها به گزینه‌ی صحیح برسید. باز به سؤال زیر بنگرید:

مفهوم کلی عبارت زیر در کدام بیت مشهود است؟

((به نام آن خدای که نام او راحت روح است و پیغام او مفتاح قنوح است؛ ذکر او مرهم دل مجروح است و مهر او بلا نشینان را کشتی نوح است.))

(۱) موج از این بار چنان کشتی طاقت بشکست	که عجب دارم اگر تخته به ساحل برود
(۲) زخم شمشیر غمت را به شکیبایی و عقل	چند مرهم بنه‌ایم و اثر می‌نرود
(۳) سیاه‌نামه‌تر از خود کسی نمی‌بینم	چگونه چون قلم، دود دل به سر نرود
(۴) کاروانی که بود بدرقه‌اش حفظ خدا	به تَجَمُّل بنشیند به جلالت برود

در اینجا اگر دانش‌آموز متوجه پاسخ صحیح یعنی گزینه‌ی ۴ نشد، بهتر است ابتدا مضمون هر یک از گزینه‌ها را به سرعت دریابد و تحلیل کند و سپس ببیند آیا این مضمون شبیه به مضمون سؤال هست یا نه. اگر چنین شباهتی نیست فوراً آن را حذف کند و سراغ گزینه‌ی بعد و مضمون آن برود. بیت ۱ می‌گوید چنان کشتی طاقتم زیر سنگینی موج این بار شکست که حتی گمان نکنم تخته‌پاره‌ای از آن هم به ساحل برسد (یعنی طاقتم درهم شکست و از تاپ و توان افتادم). این مضمون ربطی به سؤال ندارد. پس سریع آن را حذف می‌کنیم. گزینه‌ی ۲ می‌گوید شمشیر غم تو چنان زخمی بر من نهاد که هیچ مرهمی برای آن یافت نمی‌شود. باز هم ربطی به مضمون سؤال ندارد. مضمون گزینه‌ی ۳ هم هیچ ربطی به مضمون جمله‌ی سؤال ندارد چرا که شاعر از گناه‌کاری و نامه‌ی سیاه خود می‌نالد. پس حتی بدون دانستن مضمون گزینه‌ی ۴ می‌توان آن را پاسخ صحیح دانست.

البته مهم‌ترین موضوع برای تسلط بر قرابت معنایی مثبت، تست زدن زیاد و به قولی استاد شدن در تست‌زنی قرابت معنایی مثبت است که ما در لوح‌های تصویری قرابت معنایی مثبت سال دوم تمامی تست‌های مربوط به قرابت معنایی مثبت را که در ادامه می‌آید حل کرده‌ایم تا شما به اوج آمادگی برسید. پیش از آن اما نگاهی می‌اندازیم به مهم‌ترین مضمون‌های کتاب ادبیات فارسی سال دوم دبیرستان.